

Копиця А.О.,

аспірант

Лепський Р.С.,

аспірант

Кобелєва Т.О.,

професор кафедри економіки бізнесу, д.е.н., професор

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КОМПЛАЄНС-БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна безпека є одним з головних пріоритетів будь-якої держави. Значення і роль економічної безпеки полягає у формуванні і зміцненні позицій держави в глобальній світовій системі. В ній відтворюються інтереси держави і приймаються ефективні соціально-економічні рішення в тому випадку, якщо досягається економічна безпека країни. У науковій літературі поняття «безпека» позначається як стан суб'єкта, при якому ймовірність зміни властивих даному предмету якостей і параметрів його середовища невелика, менше певного інтервалу [1, 3, 6].

Комплаєнс-безпека підприємства – це система заходів, спрямованих на забезпечення відповідності діяльності компанії внутрішнім політикам, законодавству, галузевим стандартам і етичним нормам. Комплаєнс-безпека є невід'ємною частиною економічної безпеки, оскільки недотримання законодавчих норм або корпоративних стандартів може призвести до значних фінансових втрат, штрафів, погіршення репутації та навіть до втрати бізнесу [1-9].

Основні аспекти економічної сутності комплаєнс-безпеки до наступних теоретико-методичних положень.

1. Зниження ризику штрафів і правових наслідків. Комплаєнс-безпека дозволяє уникнути або зменшити ймовірність штрафів, судових позовів та інших правових наслідків, які можуть виникнути через порушення законодавчих норм. Це включає дотримання антикорупційного законодавства, трудових норм, вимог щодо захисту навколишнього середовища та інших регуляторних актів.

2. Забезпечення фінансової стабільності. Дотримання комплаєнс-стандартів сприяє фінансовій стабільності підприємства. Високі витрати на штрафи, судові процеси або відшкодування шкоди можуть підірвати фінансове становище компанії. Тому комплаєнс-безпека забезпечує захист активів і підтримку стабільного розвитку.

3. Підвищення довіри інвесторів і партнерів. Інвестори й партнери охоче співпрацюють з підприємствами, що дотримуються законодавства і етичних норм. Наявність системи комплаєнс-безпеки демонструє високий рівень відповідальності та знижує ризики для партнерів і кредиторів. Це може впливати на умови залучення інвестицій і кредитів, сприяючи зростанню бізнесу.

4. Покращення корпоративної культури та етики. Комплаєнс-стандарты сприяють формуванню прозорої корпоративної культури, де працівники розуміють важливість дотримання етичних норм і законодавчих вимог. Це позитивно впливає на внутрішню робочу атмосферу, підвищує лояльність персоналу, сприяє зниженню внутрішніх правопорушень і запобіганню конфліктів інтересів.

5. Захист репутації компанії. Втрата репутації через правові порушення або неетичну поведінку може призвести до значних економічних втрат. Комплаєнс-безпека допомагає уникнути ситуацій, які могли б призвести до негативних репутаційних ризиків. Добра репутація позитивно впливає на продажі, лояльність клієнтів і загальну конкурентоспроможність на ринку.

6. Запобігання шахрайству та корупції. Система комплаєнс-безпеки часто включає антикорупційні заходи, такі як контроль за конфліктами інтересів, перевірку контрагентів,

аудит операцій і захист від внутрішніх зловживань. Це допомагає уникнути фінансових втрат через шахрайство з боку працівників або партнерів.

7. Відповідність міжнародним стандартам. У багатьох галузях компанії орієнтуються на міжнародні стандарти (наприклад, ISO 19600 для управління комплаєнсом). Відповідність таким стандартам дозволяє підприємству працювати на міжнародних ринках, дотримуючись єдиних етичних і правових норм. Це особливо важливо для підприємств, що прагнуть розширити свою діяльність на іноземні ринки.

До основних складових (компонентів) системи комплаєнс-безпеки пропонуємо віднести:

- розробка комплаєнс-політик – визначення правил і процедур, яких повинні дотримуватися всі працівники та підрозділи;
- навчання та інформування співробітників – регулярні тренінги з комплаєнс-безпеки, що допомагають працівникам усвідомлювати важливість дотримання правил і норм;
- моніторинг і контроль – постійний нагляд за дотриманням стандартів, внутрішній аудит і аналіз ризиків;
- система внутрішнього повідомлення про порушення (hotline) – можливість для працівників повідомляти про правопорушення анонімно;
- оцінка ризиків – ідентифікація й оцінка потенційних ризиків для своєчасного вжиття заходів.

На основі результатів проведеного дослідження можемо зробити висновок про те, що економічна сутність комплаєнс-безпеки полягає в захисті підприємства від потенційних фінансових втрат, збереженні стабільного розвитку та забезпеченні довготривалої життєздатності бізнесу. Вона також сприяє зміцненню репутації, підвищенню довіри інвесторів і створенню прозорих, етичних умов для бізнесу.

1. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliava T.A. Compliance program: tutorial. Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019. 689 p.
2. Кобелева Т.О. Комплаєнс-безпека промислового підприємства: теорія та методи: монографія. Харків: Планета-Принт, 2020. 354 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54748>
3. Зіненко К.А., Кобелева Т.О. Особливості визначення поняття економічної безпеки в будівельній сфері. Теоретичні та практичні аспекти забезпечення розвитку фінансово-економічних систем в умовах трансформаційних змін : зб. тез доп. міжвуз. наук.-практ. конф., 10 листопада 2022 р. : електрон. вид. / гол. оргком. Р.О.Кайдалов; Нац. акад. Нац. гвардії України. Харків, 2022. С. 76-78. URI: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPIPress/60129>.
4. Черепанова В.О. Міжнародні стратегії управління стратегічними змінами / В.О.Черепанова, Т.О.Кобелева, П.Г.Перерва // Мережевий бізнес: становлення, проблеми, інновації : матеріали 13-ї Міжнар. наук.-практ. інтернетконф., 27-28 квітня 2023 р. Полтава: ПУЕТ, 2023. С. 64–68. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/68320>
5. Перерва П.Г. Економіка і маркетинг виробничо-підприємницької діяльності: Навч. посібник / За ред. проф. Перерви П.Г., проф. Гаврись О.М., проф. Погорелова М.І. Харків : НТУ «ХПІ», 2004. 640 с.
6. Зіненко К.А., Кобелева Т.О. Принципи інформаційного забезпечення оцінювання економічної безпеки будівельного підприємства. Фінансовоекономічні проблеми розвитку суб'єктів господарювання в період становлення інноваційної економіки : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. конф., 10 листопада 2022 р. / уклад. О.В. Корнух ; Криворіз. нац. ун-т [та ін.]. Кривий Ріг: КНУ, 2022. Ч. 1. С. 126–130. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPIPress/60586>
7. Перерва П.Г. Управління інноваційною діяльністю підприємства // Маркетинг: підручник / За ред. О.А.Старостіної. К.: Знання, 2009. С. 461-518.
8. Pererva P., Nagy S., Maslak M. (2018) Organization of marketing activities on the intrapreneurship // MIND Journal. №5. 10 p.
9. Kocziszky György, Pererva P.G., Szakaly D., Somosi Veres M. (2012) Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.